

Fitxa 1 Patrimoni cultural: les fonts

Una font és un lloc on l'aigua brolla de la terra. Pot ser que ragi durant tot l'any o només temporalment. L'origen són les aigües subterrànies que han trobat l'esclletxa per poder sortir a la superfície.

Segons Ramon Solé gran estudiós de les fonts, el punt d'origen de l'aigua defineix diferents tipus de fonts:

Font de biot: l'aigua surt directament del terra i acostuma a ser inici d'un torrent.

Font de raig: l'aigua surt de la terra a través d'un broc.

Font de mina: l'aigua és captada sota terra i es fa sortir a l'exterior a través d'una mina, que és un túnel horitzontal a la superfície del terra.

Font de cisterna: l'aigua surt de les esclletxes de les roques i és recollida en una construcció (una cisterna o una bassa) feta sota el punt de sortida.

Hem de pensar que temps enrere a les cases no hi havia aigua corrent i per tant, disposar de fonts naturals, properes als pobles o les masies era un bé molt preuat. Per aquest motiu el seu manteniment i bon estat de conservació era una responsabilitat de tota la població. La gent hi anava a buscar aigua però també a refrescar-se, descansar o fins i tot a berenar o dinar a l'estiu. Això explica que algunes fonts conserven encara al seu voltant taules i bancs.

Els noms de les fonts molts cops tenen a veure amb elements propers que sovint servien com a referència per trobar-les. A vegades el nom era el d'una masia propera, del lloc on estava situada, per la composició química de l'aigua, o pel nom d'un arbre o animal o fins i tot d'un objecte. També, en ocasions, les fonts es relacionen amb llegendes o històries succeïdes al seu entorn. I això potser els acaba donant nom, com és el cas de la font del Rector. En aquestes fonts sovint hi ha rajoles o plaques amb l'explicació d'aquests fets.

Aquí teniu la poesia “La Font” escrita per Francesc Pujols. Us proposem que també vosaltres feu un poema de la font de la Figuera, recentment restaurada. Quan la tingueu podeu anar un dia a recitar-la a la seva vora.

La font

La font que jo sé
no la trobaríeu:
és al mig del bosc,
al peu d'una alzina.
Si hi passeu a prop,
ella us cridaria;
si no m'hagués cridat,
jo no la sabria.
Anava pel món
de nit i de dia;
allí on anava jo,
ben poc ho sabia.
Quan la vaig trobar,
tot jo m'hi delia.
Ella me'n va dir,
ella me'n diria:
-L'anar món enllà
no et darà alegria,
si et quedes aquí,
jo sóc l'aigua viva.

Foto 1. Font de la Figuera.

Fitxa 1 Patrimoni cultural: els molins fariners

Els molins fariners han estat presents a la vall del Tenes al llarg de la història. La maquinària del molí funcionava gràcies a la força de l'aigua. Es tractava, doncs, de molins hidràulics o d'aigua (a diferència dels que funcionen amb el vent o amb la força animal o d'un motor). Aquests molins estaven situats a les terres properes al riu Tenes i sovint al costat d'una masia, on vivien els pagesos que també feien de moliners. Per fer-hi arribar l'aigua es construïa primer una resclosa al riu, és a dir, un mur enmig del riu que servia per a desviar l'aigua fins a un rec. Aquest rec o canal conduïa l'aigua fins a una bassa propera al molí. Des de la bassa o el pou, l'aigua entrava al molí i feia girar primer el **rodet** i després l'**arbre**, que feia moure una de les dues moles, la **volandera**, ja que la mola situada a sota, anomenada **sotana**, restava sempre quieta. Els grans de blat s'introduïen a l'ull de la mola des d'una **tremuja**. L'aigua un cop havia fet voltar el rodet sortia del **carcabà** del molí.

Al nostre poble hi ha diversos molins antics. Els més coneguts són:

En l'època medieval la *Casa Vella* havia tingut un molí fariner del que en queden poques restes. Va quedar molt malmès després d'una crescuda extraordinària del Tenes el 1777. Aleshores els seus propietaris van decidir construir una nova masia i un nou molí més allunyat del riu, *Can Barbany*.

A *Can Barbany* encara es conserva el molí, tot i que fa més de 200 anys que es va alçar. Amb el temps es va anar reformant fins a una important ampliació que es va fer al segle passat. Hi trobem els elements més importants d'un molí fariner, les moles i la cabra que servia per aixecar-les. També algunes eines per fer el manteniment de les moles i recipients per posar la farina. L'aigua hi arribava pel rec de Dalt.

El *molí d'en Vendrell* és un molí fariner també d'origen medieval però que va reconstruir-se durant el segle XVI. Entre els segles XVIII i XIX va ser reformat. Es conserva la gran bassa rectangular així com també el rec on hi ha un safareig. Durant un temps va funcionar com a molí polvorer.

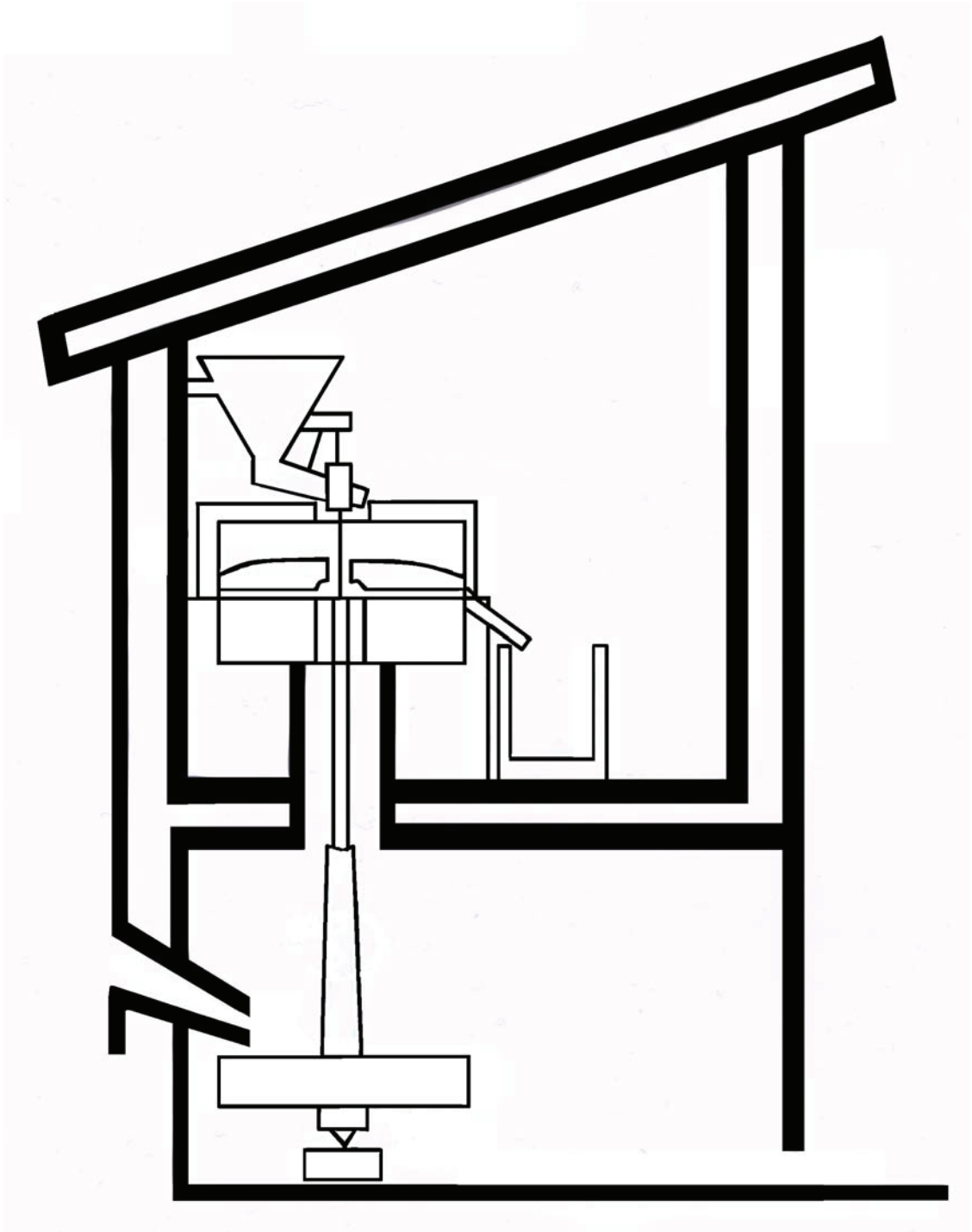
El *molí d'en Burch* té els seus orígens en l'època medieval però en el segle XIX l'edifici es va dividir en dues propietats, *Can Burch* i *Ca l'Arcís*. Es va transformar tant, que va deixar de funcionar com a molí i també va deixar de semblar-ho.

A *Can Sabater* també hi va haver un molí medieval. Només en resta una rampa per on entrava l'aigua al carcabà.

El *molí d'en Comas de Lliçà* és un dels molins més antics de la Vall del Tenes. Data del segle XIII.

Per comprovar si t'ha quedat clar com funcionaven els molins del nostre poble, marca amb color blau el recorregut que fa l'aigua dins el molí, amb verd les peces del molí que es mouen i amb groc el recorregut que fan els grans de blat i la farina. Després situa els noms marcats amb negreta que apareixen al primer paràgraf del text.

Esquema d'un molí fariner basat en: *Els molins fariners a Catalunya.*

Fitxa 4 Paratges: la font del Rector

Aquesta font té una història molt llarga. Es diu que fa molt temps va començar una baralla per saber a qui pertanyia, si als veïns de la Sagrera o bé al rector Esteve Conill. En aquella època les cases no tenien aigua corrent i per tant ser propietari d'una font feia la vida més fàcil. Pel que sembla les disputes es van allargar durant molts anys. Però això ja forma part del passat i avui en dia tots podem anar a refrescar-nos-hi.

Els haikus són uns poemes senzills d'origen japonès que parlen de coses senzilles i poc importants, a vegades un fet o una sensació, que el poeta acaba convertint en quelcom distingit. Aquests poemes estan formats per tres versos, de 5, 7 i 5 síl·labes. Normalment, els dos primers versos fan referència al que s'està observant i el tercer és un pensament més general, però això no sempre es compleix. No tenen rima i tampoc títol. Originàriament servien per a descriure fenòmens de la natura, el canvi de les estacions o moments de la vida quotidiana de la gent. Aquí us deixem un haiku d'un poeta català que també li va agradar escriure'n.

Camí de sol.
Per les rutes amigues,
unes formigues.

Joan Salvat-Papasseit

Ens trobem en un lloc encisador i envoltat de natura. Seríeu capaços d'inspirar-vos com a bons poetes per escriure el vostre haiku?

(Una idea, agafeu la primera paraula que us vingui al cap relacionada amb la natura d'aquest lloc i utilitzeu-la al primer vers del vostre haiku.)
